

מספר 125 - ויכח 203
מאמר: צניעות וקדוה

ספר 125:1

עֹנֵן בֵּית-יִשְׂרָאֵל עָלָיו מִסְפָּר הַיָּמִים אֲשֶׁר תִּשְׁכַּב עָלָיו
תִּשָּׂא אֶת-עֹנָם: הַיָּמִים נִתְּתִי לָךְ אֶת-
שְׁנֵי עֹנָם לְמִסְפָּר יָמִים שְׁלֹשׁ-מֵאוֹת
וְתִשְׁעִים יוֹם וְנִשְׂאתָ עֹנֵן בֵּית-יִשְׂרָאֵל:
וְכִלִּיתָ אֶת-אֱלֹהַ וְשָׁכַבְתָּ עַל-צַדִּיק
הַיָּמִינִי (הַיָּמִינִי קְדוֹ) שְׁנֵית וְנִשְׂאתָ אֶת-עֹנֵן
בֵּית-יְהוּדָה אַרְבָּעִים יוֹם יוֹם לְשָׁנָה יוֹם
לְשָׁנָה נִתְּתִיו לָךְ: וְאֶל-מְצוֹר יְרוּשָׁלַם
תִּכְוֶן פָּנֶיךָ וְזָרַעְתָּ חֲשׂוּפָה וְנִבַּאתָ עָלֶיהָ:
וְהִנֵּה נִתְּתִי עָלֶיךָ עֲבוֹתִים וְלֹא-תִהְיֶךָ
מִצַּדִּיק אֶל-צַדִּיק עַד-כָּלֹתְךָ יָמֵי
מְצוֹרֶיךָ:

הקשר לפרשה:
בהפטרה נאמר: "קח לך עץ אחד וכתוב עליו ליהודה וגו'
ולקח עץ אחד וכתוב עליו ליוסף עץ" וגו', והוא מעין
הפרשה שהשבטים העקריים בכל מעשה הירידה שירדו
למצרים היו יהודה ויוסף.

מספר 125:1 - מספר 125:1

וַיְהִי דְבַר-יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: וְנִשְׂאתָ בְּיָמֶיךָ קֶחֱלֶךָ
עֵץ אֶחָד וְכָתַבְתָּ עָלָיו לַיהוָה וְלִבְנֵי יִשְׂרָאֵל חֲבֵרוֹ וְלִקַּח
עֵץ אֶחָד וְכָתַבְתָּ עָלָיו לְיוֹסֵף עֵץ אֶפְרַיִם וְכָל-בֵּית יִשְׂרָאֵל
חֲבֵרוֹ: וְקָרַב אֲתָם אֶחָד אֶל-אֶחָד לָךְ לְעֵץ אֶחָד וְהָיוּ
לְאַחֲרֵים בְּיָדְךָ:

מספר 125:1

וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן-אָדָם עֲמוֹד עַל-
רִגְלֶיךָ וְאֶדְבַר אֶתְךָ:

מספר 125:1 - מספר 125:1

הנה צריכים אנו לדעת, למה נשתנה יחזקאל שנקרא בן אדם
יותר משאר הנביאים. ומעיקרא לדרוש שמות למה נקרא
שמו יחזקאל. ומה ענין עמוד על רגליך וכו'.

מספר 125:1

בֶּן-אָדָם הִנְנִי לְקַח
מִמֶּךָ אֶת-מַחְמַד עֵינֶיךָ בְּמַגֵּפָה וְלֹא
תִסְפֹּד וְלֹא תִבְכֶּה וְלֹא תִבּוֹא דְמַעַתְךָ:

מספר 125:1 - מספר 125:1

ולכאורה הוא דבר תימה, למה מתה על לא חמס עשתה.

מספר 125:1

וַיְהִי הִנֵּה הָיָה דְבַר-יְהוָה אֶל-יְחִזְקָאל בֶּן-
בוּזִי הַכֹּהֵן בְּאֶרֶץ כְּשָׁדִים עַל-נְהַר כְּבָר
וַתְּהִי עָלָיו שֵׁם יְד-יְהוָה:

מספר 125:1

וַיֹּאמֶר שָׁכַב עַל-צַדִּיק הַשְּׂמָאֵלִי וְשָׁמַתָּ אֶת-

והיו לאחריים בידך: נראה לפרש בס"ד,
בהקדים מה שמצינו שסבל יחזקאל
הנביא ע"ה צער גדול, בשביל לכפר
ולתקן עוון עשרת השבטים שהם אפרים
וחבריו, בשכבו שלש מאות ותשעים יום
על צידו השמאלי, ואחר-כך סבל צער
לתקן עוון שבט יהודה, וסימן שעשה
בשכבו ארבעים יום על צידו הימני, וכמו
שנאמר ביחזקאל (יחזקאל ד, ד-ח)
ופירשתי בס"ד הטעם שהוטל על יחזקאל
הנביא ע"ה לבדו לסבול צער לתקן עוון
השבטים בית ישראל ובית יהודה, וגם
הטעם למה תוקף הצער נעשה על צידו
השמאלי, כי זה היה שלש מאות ותשעים
וזה ארבעים יום. וגם צער הארבעים
בלאו הכי הוא אינו כלי-כך, מפני שבאו
ונעשו אחר שלש מאות ותשעים יום של
צד השמאלי, שאז בהיפוכו על צד הימני
בתחילת הארבעים, יש לו נחת רוח
באיזה יום מימים הראשונים שלהם,
וכנראה בחוש הטבע.

הכהונה, כמו שאמר הכתוב הלא אם תיטב שאת. וכמו שאמר הכתוב וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם (ויקרא ט' כ"ב). וכיון שחטא קין איבד בכורתו וכהונתו, וניתנה להבל אחיו, וכמו שהודעתך (1) כי אהרן הוא משורש הבל (9):

מכתב ס"פ (13) pe

והנה בזה פירשתי בס"ד הטעם שמתה במגיפה שהיא מיתה, והוא כנגד מה שהרג קין להבל, שהמיתו מיתה פתאומית. ובוזה פירשתי הטעם אשר צוה השם יתברך ליחזקאל הנביא ע"ה על אשתו שמתה במגיפה [שם]: "בן אדם הנני וגוי ולא תספד ולא תבכה ולא תבוא דמעתך. אבל לא תעשה וגוי ונעליך תשים ברגליך". וצריך להבין למה נשתנית זאת משאר מתים, שלא יבכה ולא יספוד עליה, וגם לא יעשה דין אבילות בעבורה. ובוזה ניחא, להורות שהיא אינה אשתו, ולכן קראה "מחמד עיניך", והיינו "עיניך" עולה בגימטריא קין, רוצה לומר, היא היתה מחמד של קין, שחמד אותה והפך את הבל בשבילה ולקחה, ועתה צריך אתה לתקן זה, להורות שהיא אשתו של הבל ואינה אשתך.

מכתב ס"פ (14) pe

א ויהי בשלשים שנה בריעי
בחמשה לחדש ואני בתוך הגולה על-
נהר כפר נפתחו השמים ואראה
מראות אלהים: (15)

מכתב ס"פ (15) pe

ובזה פירשתי בס"ד רמז נכון מה שאמר יחזקאל הנביא ע"ה [שם א, א]: "ואני בתוך הגולה", כי מילוי אותיות "הגולה" כזה: ה"י גימ"ל וי"ו למ"ד ה"י, עולה מספר קין בדקדוק. רוצה לומר, אני משורש שהוא רמוז בתוך אותיות "הגולה". "על נהר כפר" — רוצה לומר, שהייתי קין בגלגול הקודם שהיה מִכְּכָר. ובוזה פירשתי בס"ד מה

מכתב ס"פ (10) pe

ואמנם בתחילה צריכים אנו לבאר שורש נשמת יחזקאל מה הוא, ובוזה יובן הכל. כבר ידעתך בשער הגלגולים (6), כי יחזקאל משורש קין (1). ושם הארכנו בענין שורש קין ועי"ש:

והנה יחזקאל הנביא וחזקיהו מלך יהודה, שניהם משורש קין, והם מן הטיפות הראשונות של קרי שהם יתור מעולות. ולפי שבתחלה היו נשמותיהם תלויים ברפיון כנוכר, לכן נזכרו נשמותיהם כך בלשון חזק, להורות על תיקונם שנתקנו תיקון גמור, ונתחזקו לגמרי מרפיונם. ושם בשער הגלגולים הודעתך (7) ההפרש שבין יחזקאל לחזקיה, כי חזקיה מצד הראש שיש בפרצוף שורש קין, ולכן יש בו אותיות י"ה שהוא או"א הנקראים י"ה (7), והם סוד הראש. אבל יחזקאל מצד הרגלים, ולכן נאמר בו בן אדם עמוד על רגליך ואדבר אותך, כי הוא מבחינת הרגלים שהיו רופפין ונתחזקו, ולכן עמוד על רגליך והתחזק בהם:

גם לכן נקרא בן אדם, להורות שהוא משורש קין שהיה בן אדם הראשון ממש, ואף על פי שגם הבל בן אדם הוא, עם כל זה הבן הראשון שהיה לאדם הוא קין. ועוד להורות כי היה מטיפות * הקרי שנולדו קודם קין כנוכר, ואותם הטיפות היו בן אדם לכד ולא בן אדם וחיה, ולכן נקרא 'בן אדם'. גם בזה תבין מה שאמר לקמן בספר יחזקאל, כי מתה אשתו במגפה, כמו שאמר הכתוב (יחזקאל כ"ד ט"ז) בן אדם הנני לוקח מחמד עיניך במגפה. אבל הענין הוא, כי יחזקאל היה מן שורש קין שהרג להבל, ולקח תאומתו היתירה. וכבר נתבאר אצלינו (2) בענין התאומות היתירות, כי קורבה גדולה יש לתאומה היתירה עם קין, כי בחלקו ובמקומו עומדת. ולכן גם יחזקאל לקחה כי בחלקו היא, אלא שאינה אשתו ממש, ולכן מתה אשתו שהיא בסוד התאומה יתירה, ואז נתקן מאותו עון שהרג קין להבל על התאומה ההיא (8):

מכתב ס"פ (11) pe

טו והפתינים הלויים בני צדוק

מכתב ס"פ (12) pe

גם בזה תבין למה יחזקאל היה כהן, לפי שהוא משורש קין שהוא הבכור, ולו ראוי הכהונה והמלכות והבכורה. כמו שאמר הכתוב הלא אם תיטב שאת, ואין שאת אלא כהונה. וכיון שיחזקאל תיקן פגמו של קין זכה להיות כהן, כי לו משפט הבכורה הכהונה. גם בזה תבין מה שאמר לקמן והכהנים הלויים בני צדוק, כי הוא תימה, כי לא מצינו בשום מקום שקרא אל הכהנים בשם לויים אלא יחזקאל. ואי אפשר לפרש ולומר שהכהנים וגם הלויים יכנסו לעבוד במקדש, לפי שאין הלויים בני צדוק כלל, ואיך קראם בני צדוק. ועוד כי אין עבודה אלא בכהנים ולא בלויים. אבל הענין מבואר במה שאמרנו כי בתחילה היתה עבודה בבכורות כי להם משפט הכהונה, וכשחטאו ניתנה לבני אהרן הכהנים. והנה קין הוא הבכור ואילו זכה היה לו ג' עטרות הנזכרים, והאחת מהם היא

עליהם באחרית הימים, ולולא שהם קדמו לסבול צער — לא היו יכולים ישראל להתקיים בעולם בצער אשר הוא ראוי לבא עליהם. [וכן הוא] מכח שלימות תיקונם אצל יחזקאל הנביא ע"ה. יונה, צער שסבל בשביל עוונות י"ב שבטים בצידו השמאלי והימני, הועיל לישראל באחרית הימים, נמצא הוא יש לו חלק גדול בתיקון העיקרי, המסבב את הגאולה העיקרית להיות במהרה בימינו אמן. ובזכות הצער שסבל יחזקאל הנביא ע"ה בעד כולם, (ו) על-ידי-כן יוכלו ישראל לבא לעתיד לגדר השלימות, שיהיו כל הי"ב שבטים באחדות אחד ולא יהיה פירוד ביניהם, כי הפירוד שהיה ביניהם מקודם הוא בא מסיבת הפגם שהיה בכלם בשני הצדדין, והחיבור והאחדות יהיה שלם כאשר יוסר הפגם מכולם ויתוקנו לגמרי. וכבר אמרנו, כי התיקון הזה הראוי להיות בכלם, יש ליחזקאל הנביא ע"ה חלק גדול בו, מחמת הצער שסבל בשמאלו ובימינו.

והשתא לכן הוא זכה לנבואה זו של אחדות וחיבור כל הי"ב שבטים לעתיד, ואמר לו השם יתברך "והיו לאחדים בידך", רוצה לומר, היות [1] בכוחך ובכח מה שסבלת צער בידך השמאלי והימני לתקן ולשאת את עונם, על כן יש [לך] חלק גדול בענין האחדות הזו אשר יהיה לעתיד, כי אתה הגורם לכל זה בכוחך.

אלכסנדר יונקין 19
14

ויחיי דבר ה' אלי לאמר ואתה בן אדם קח לך עץ אחד וכו'. הרי" לוריא זצ"ל ביאר טעם למה נקרא שמו בן אדם. לפי דיחזקאל היה גלגול קין בן אדה"ר ולכן נקרא שמו בן אדם. דהיינו אדה"ר גם על מה שמדה"ד פגע ביחזקאל שמתה אשתו כמ"ש הנני לוקח ממך את מחמד עיניך היה הענין דתיקון חטא קין שהרג להבל מפני תאומה יתירה שנולדה עם הבל ונתקנא בו לכן אמר הקב"ה ליחזקאל הנני לוקח ממך את מחמד עיניך דהיינו אשתו כדי לתקן חטא קין. ויחזקאל ייעד

שנקרא "בן בוזי", חלק התיבה לשתיים בו ז', שהוא גימטריא טוב, רוצה לומר, לא היה רע של קין חס ושלום אלא היה טוב שבקין, ותיקן את שלו לטוב.

16
אלכסנדר יונקין 16

ודע כי קין והבל הם ב' כהפוח אדה"ר קין בשמאל והבל בימין ונח"ה הכתף הזה הוא אוסו הפרק והאבר המחבר את הזרוע עם הגוף והוא דבוק ממש ומחובר בגוף וטובה מעט לזר אחורי בגוף מלמעלה וכן שדכר בן נמאל כי קין והבל כל אחד מהם נחלקו איבריו עד ס' רבוא נלוות קטנים וכל זה נרס להם מטעם הנודע וז"ס מ"ש בתיקון תקון ס"ט כי מדע"ה הוא בקדמית' הבל ואחששטוניה עד שחין רבוא ואחלגלו נלוותיו בכל דור ודור בסוד דור הולך ודור בא והבן זה יש מעלה אחת לאלו השתי כהפוח שניהם נהלים קין והבל כי הגה מוח הנק' דעת הנמשך בגוף דרך מוט השדרה בחמלה נמשך דרך ב' כהפוח אלו ומש יורד עוד ונמשך עד היסוד ומשס יולא' טפת הזרע ובהגיע טפת הזרע מן הכתף היסוד נקרא היסוד כפת המרים והס אוסוים כתף נס בהמחבר יחד ב' הכהפוח ביסוד שיוכרת הטפ' משניה' עד היסוד או כתיב שתי כהפוח מוכרות יהיו לו אל שני קווות ומחבר

17
אלכסנדר יונקין 17

ודע ענין א' כתיב כהפוח אלו (א) כי כאשר יש פגם מחמת איוה עון ככתף אחד מהם או ארס הפגם הוא ככתף השמאלי כמו ארס נפגם בחטאו של קין שעומד שם או גם הכתף הימני נפגם וכן כיוצא בזה ולכן מי ששרשו מן הכתף השמאלי בט' יהיו בו שערות ארוכות כהפוח הימין והשמאל אלא ששערות השמאל יהיו מרובי' על של ימין לפי כי שם עיקרם אבל כאשר נפגם כתף הימני בחטאו של שרש הבל הנלחם שם או אין הסיומ' הט' ניכר רק ככתף ימין לזר

18
אלכסנדר יונקין 18

נמצא לפי זה, כאשר חטא קין ופגם בשרשו שהוא כתף השמאלי, נעשה הפגם גם בכתף הימני שהוא שורש הבל. והנה, להיות כי רובם של ישראל הם משני שרשים אלו של קין והבל כנודע, לכן יחזקאל הנביא ע"ה שהיה משורש קין ותיקן שם תיקון גדול ונורא, ותיקון שלו הועיל גם בשורש הבל (ודוק), לזה הטיל עליו הקדוש ברוך-הוא המשא של תיקון עוון בית ישראל, הי"ב שבטים כולם. אך להיות כי הוא היה משורש קין, שהוא בכתף השמאלי שהיה בכתף שלו, שהוא הפרק והאבר המחבר את הזרוע עם הגוף, שהוא דבוק ומחובר בגוף ונוטה מעט לצד אחורי הגוף, כי שם היה עיקר שרשו, וכמו שראינו לעיל בדברי רבינו האר"י ז"ל, וכל הטורח שיש לאדם השוכב על צידו הוא כאן, כנראה בחוש הראות, וזה הצער סבל אותו כאן שלש מאות ותשעים יום, אבל בכתף הימני סבל צער מעט, וכאמור.

והנה אמרו רבותינו ז"ל [עיי' זוהר ח"א דף קמה ע"ב]: כל מה שסבלו האבות זיע"א הוא היה הצלה לישראל, להקל מעליהם צער היסורין הראויים לבא

ולפי דברינו הנ"ל יתבאר המדרש דא" במדרש כאשר שחה שלמה יין ונשתכר וישן ולא היו הכהנים יכולין להקריב תמיד של שחר ויסרתו אמו אל למלכים שתוי יין ורוזנים אי שכר שמח ירבעם והענין הוא דשלמה היה עץ חיים וא"י עץ הדעת גפן היה וכיון שנהנה שלמה מעץ הדעת כסבור שהמלוכה ישחלשל אליו בגין דהוא היה מעץ הדעת ואם מותר למלך ליהנות ממנו ר"ל מן היין א"כ בהכרח יסתכב אליו המלוכה ולכך שמח. וזהו ענין מאמר האל יתב' שיקח שני עצים ויכתוב עליו עץ א' ליהודה הכוונה עץ החיים שזהו משיח בין דוד ועל עץ א' יכתוב ליוסף זהו עץ הדעת ולעתיד יתאחדו הב' עצים והותרה השאלה הנ"ל. וכתוב עליו ליהודה ולבני ישראל וכו' ליוסף ולבית ישראל וכו' האברבנאל מבאר הטעם שינוי הלשון דאצל יהודה כתיב לבני ישראל ואצל יוסף כתיב לבית ישראל. מפני שבשעת שנחלקה המלכות הלכו מן ישראל לגור בארץ יהודה כדי שיוכלו לעלות לרגל לחוג את חגם ולכך מדייק הנביא בלשונו אצל יהודה לבני ישראל דהיו מתי מספר. אבל ביוסף כתיב לבית ישראל דכל יו"ד שבטים נכללים בו.

על משיח ב"י דהיה נשמת קין ועל משיח ב"ד דהיה נשמת משה ומשה היה גלגול הבל כמבואר במד' על ויך את המצרי ומשה נקרא בשגם דבשגם ג"י משה והיו ימיו ק"ב שנה

ב

ונראה לבאר

ענין מכיר' יוסף. דהענין קשה לציירו דשבטי ישורון אשר המה נאצלין מן הקודש פנימה מי"ב צירופי האיתן עין הדעת נוטה שיעשו מעשה מגונה כזה להרוג את אחיהם ואולם הענין הוא מפני שיוסף היה גלגול קין ויהודה היה רוע' צאן שהוא מגלגול הבל כנ"ל. ויוסף חלם לו חלום והנה אנחנו מאלמ"י אלומ"י שהוא מפרי אדמה מגלגול קין ולכך ראה מאלמ"י אלומ"י וכאשר סיפר יוסף חלומו לאחיו נתבשר להם שהוא מגלגול קין כי זהו מענין עבודתו וביקשו לנקו' נקמת הבל ולכך ויוסיפו עוד שנוא אותו על חלומותיו ויבקשו להרוג אותו כעין כל הורג נפש במזיד והשיב יהודה ראש המדברים מה בצע כי נהרוג את אחינו וכסינו את דמו הכוונה בזה המאמר דהדין נותן שנהרוג אותו מפני שהוא הרג להבל ולא כיסה את דמו והיה דמו מושלך על עצים ואבנים דכתוב קול דמי אחיך צועקי אלי שלא כיסה את דמו ועתה נכסה דמו בהריגת קין ואולם הש"י חרץ עונשו שיהיה נע ונד בארץ ואין לנו לעבור על דינו לכן אמר באו ונמכרנו לישמעאלים שהוא ג"כ גלות ולכך התנבא יחזקאל מפני שהיה גלגול קין והתנבא על יוסף ויהודה שהיה מגלגול קין והבל וא"ש. וא"י בגמרא אותו מנחה שהביא קין מפרי אדמה היתה של פשתן לכך כתיב גבי יוסף וילבש אותו בגדי שש וגבי קין כתיב כי שבעתים יוקם קין לכך נתגדל יוסף ע"י שבעתים שבע שני שובע ושבע שני רעב ואצר ואצרות בר מצרים עד כי חדל לספור כי זהו ענינו.

ג

ונראה להבין גם הענין שלקח

הנביא שני עצים דווקא ולא דבר אחר מפני שעצים הללו רמזו על שני עצים שהיו בגן עץ הדעת ועץ החיים. וכן היו בני של אדה"ר קין והבל קין ה"י עץ הדעת והבל ה"י עץ החיים הנצחי. ויהודה היה גלגול הבל ורוד בא מיהודה ורוד מלך ישראל חי וקים וכן משיח הוא נשמת דוד. ויוסף ה"י גלגול קין עץ הדעת טוב ורע לכן כתיב גבי יוסף ויבא יוסף הביתה לעשות מלאכתו חד אמר מלאכתו ממש וחד אמר לעשות צרכיו נכנס והוא טוב ורע. ולכך נתגדל יוסף על ידי החלומות דאין חלום בלא דברים בטילים וזהו טוב ורע. וגבי עץ הדעת כתיב נחמד למראה וטוב למאכל ולכך ה"י יוסף יפה תואר ויפה מראה. וגם ירבעם יצא מחלציו שהיה בו דבר טוב כמו שמעיד עליו הנביא יען נמצא בו דבר טוב והוא עצמו פורק עול שמים.